

Nederlandse Voedsel- en
Warenautoriteit
*Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit*

Hygiënemaatregelen Tomato brown rugose fruit virus (ToBRFV)

versie 1.0, oktober 2019

Inleiding

Na een vondst van het q-organisme ToBRFV op een productielocatie, mag het bedrijf tomatenvruchten vanaf die locatie blijven afzetten. Er moeten wel maatregelen genomen worden om verdere verspreiding te voorkomen. Verspreiding zou bijvoorbeeld gemakkelijk via meermalig fust en transportmiddelen naar andere teeltlocaties kunnen plaatsvinden.

ToBRFV is een tobamovirus en van andere tobamovirussen is bekend dat ze heel gemakkelijk via contact (o.a. handen, kleding en materialen) worden overgedragen en ook lange tijd infectieus blijven; met ToBRFV zal het waarschijnlijk niet anders zijn. Strikte hygiënemaatregelen zijn daarom noodzakelijk om verspreiding van het virus tegen te gaan.

Hieronder worden maatregelen en aandachtspunten beschreven ter voorkoming van verspreiding van het virus tussen locaties in de glastuinbouw via:

- fust (bakken, containers e.d. waarin vruchten worden vervoerd);
- transportmiddelen;
- mensen;
- andere materialen dan fust (incl. gereedschap en machines);
- (plant)afval.

Fust: scheiding van '(waarschijnlijk) besmette' zones van 'schone' zones

Situaties die zich kunnen voordoen bij gebruik van meermalig fust zijn:

- de teeltlocatie heeft zelf een pakstation, waarbij het fust uiteindelijk via een fustcentrale retour gaat;
- een pakstation verwerkt vruchten van meerdere productiebedrijven.

Indien sprake is van transport van (waarschijnlijk) besmette tomaten in fust en fust kan terecht komen op niet-besmette teeltlocaties moet het fust eerst worden gereinigd en vervolgens ontsmet voordat het naar de teeltlocaties gaat. Alle delen van het pakstation/de fustcentrale waar fust (en tomaten) van een besmette teeltlocatie wordt/worden aangevoerd en verwerkt moeten als 'besmet' worden beschouwd en ook alle delen die indirect (via contact) met het virus besmet kunnen raken (de 'besmette' zone). Een duidelijke fysieke scheiding is dan ook nodig tussen de 'besmette' zone en dat deel van de locatie waar, na ontsmetting, het fust wordt opgeslagen en retour gaat naar de teeltlocaties, de 'schone' zone. De 'besmette' zone en 'schone' zone moeten herkenbaar gemarkeerd zijn. Strikte maatregelen zijn nodig om de 'schone' zone niet te besmetten via transportmiddelen, mensen en materialen (zie hieronder).

Transportmiddelen

Transportmiddelen die (waarschijnlijk) besmet zijn, bijvoorbeeld vanwege transport van vruchten vanaf een besmette locatie moeten eerst gereinigd en ontsmet worden alvorens een 'schone' zone of locatie te betreden.

Mensen

Mensen kunnen het virus gemakkelijk verspreiden via handen en kleding. De afzet van vruchten van besmette locaties is toegestaan en in vruchten kunnen hoge virusconcentraties zitten. Via contact met besmette vruchten, besmette planten en materialen kunnen handen en kleding besmet raken. Dus voor locaties en zones die vrij zijn van het virus is het belangrijk een streng protocol te hanteren om introductie van het virus via mensen te voorkomen; belangrijke aandachtspunten daarbij zijn (voor 'schone zones' kan men hieronder ook lezen 'schone locaties'):

- Bezoekers uitsluitend toestaan indien deze vanwege te verrichten werkzaamheden in de 'schone' zone moeten komen.
- Het aantal medewerkers dat in de 'schone' zone werkt zo veel mogelijk beperken.
- Bij binnenkomst:
 1. kleding en schoenen die men niet aanhoudt (jassen en dergelijke) achterlaten;
 2. handen langdurig wassen en bij voorkeur handschoenen dragen (zie onderstaand handenprotocol);
 3. overkleding, overschoenen of 'locatie-schoenen' aantrekken; let daarbij op dat de te bedekken kleding en schoenen/sokken niet meer in aanraking komen met de handen of aangetrokken handschoenen.
- De verschillende zones bij binnenkomst: 'kleding-achterlaten', 'handen-protocol', 'overkleding en -schoenen aantrekken' duidelijk markeren/scheiden. Dit kan door banken zonder rugleuning tussen de zones te plaatsen. Voorkomen moet worden dat 'vuile' schoenen of sokken in contact komen met de vloer in de laatste zone waar overschoenen en dergelijke worden aangetrokken.
- Mobiele telefoons achterlaten bij binnenkomst. Men kan telefoons aanschaffen die uitsluitend in de 'schone' zone/locatie mogen worden gebruikt.

Handenprotocol

Optie 1, handschoenen (aanbevelen)

- handen eerst grondig en langdurig wassen (minimaal 60 sec.) met water en zeep;
- handschoenen aantrekken; let er bij het aantrekken van de handschoenen op dat met de blote vingers uitsluitend de onderkant van de handschoenen wordt aangeraakt.

Optie 2, geen handschoenen

- handen eerst grondig en langdurig wassen (minimaal 60 sec.) met water en zeep;
- handen onderdompelen in magere melk;
- handen vervolgens weer grondig en langdurig wassen (minimaal 60 sec.) met water en zeep.

NB De combinatie van deze handelingen (wassen, magere melk, wassen) is belangrijk omdat waarschijnlijk geen van de drie handelingen apart voldoende is om het virus volledig te verwijderen/onschadelijk te maken. Handschoenen dragen (optie 1) heeft de voorkeur.

Voor beide opties geldt: gebruik maken van een automatische kraan zodat de handen niet herbesmet kunnen raken bij het dichtdraaien van de kraan of op andere wijze herbesmetting via kraanknoppen voorkomen. Vanwege de kans op fouten heeft een automatische kraan de voorkeur.

Andere materialen dan fust

- Materialen op een (waarschijnlijk) besmette locatie of in een (waarschijnlijk) besmette zone moeten binnen de locatie/zone blijven; materialen daartoe merken.
- Indien verplaatsing naar buiten de (waarschijnlijk) besmette locatie of zone toch noodzakelijk is, bijvoorbeeld voor reparatie, dan de materialen eerst grondig reinigen en daarna ontsmetten. Na ontsmetten ervoor zorgen dat via contact (handen) geen herbesmetting kan plaatsvinden.

- Al het materiaal wat gebruikt wordt moet gereinigd en ontsmet kunnen worden. Dus geen gebruik maken van poreus of organisch materiaal. Dat betekent bijvoorbeeld geen houten maar kunststof pallets.

Afval afkomstig van (waarschijnlijk) besmette locaties/zones

- Afvalwater lozen op het riool.
- Steenwol kan worden afgevoerd naar een steenwol-recyclingbedrijf mits het lekwater op fytosanitair verantwoorde wijze wordt afgevoerd.
- Overig afval, dat wordt gerecycled kan naar het recyclingbedrijf mits daarbij het virus niet kan worden verspreid.
- Plantafval mag worden gecomposteerd volgens onderstaande voorwaarden. Containers dienen na afloop gereinigd en ontsmet te worden.
- Overig afval in gesloten verpakking/gesloten container afvoeren naar een verbrandingsoven.

Voorwaarden compostering

Composteren van plantafval is toegestaan mits het totale composteringsproces inclusief opslag (nacompostering) ten minste 6 maanden duurt en de compost niet wordt gebruikt in een teelt van tomaat (*Solanum lycopersicum*), paprika of Spaanse peper (*Capsicum spp.*). Tunnelcompostering en buitencompostering zijn toegestaan. Bij buitencompostering geldt de eis dat de composthoop minimaal driemaal moet worden omgezet en na elke omzetting de temperatuur in de composthoop ten minste 60°C bereikt gedurende minimaal 24 uur. Compostering moet plaats vinden bij een door de NVWA erkende vernietigingslocatie.

Reinigen en ontsmetten

Altijd geldt dat te ontsmetten materialen, schoeisel en oppervlakken eerst grondig moeten worden gereinigd.

Ontsmettingsmiddel

Virkon S. Volg altijd de aanwijzingen op het etiket. Voor het ontsmetten van transportmiddelen geldt een vrijstelling per 25-10-2019 voor een periode van 120 dagen.